

Seletuskiri Vormsi vallavolikogu määruse eelnõu "Vormsi valla jäätmehoolduseeskiri" juurde

Eelnõu algatamise põhjused

Eeskirja uuendamise vajadus tuleneb nii jäätmeseaduse nõuetest kui valla eesmärkidest edendada jäätmehoolduse korraldust.

Kohaliku omavalitsuse üksus peab viima jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja jäätmeseaduse § 31 lõigetes 1, 3, 4 ja 6, § 42 lõikes 3, §-s 43 ning § 71 lõike 2 punktides 1¹, 7, 8 ja 11 sätestatuga kooskõlla alates jäätmekava või jäätmehoolduseeskirja muutmisest või uue kehtestamisest, kuid **mitte hiljem kui 2023. aasta 31. detsembriks**.

Täpsemalt saab jäätmehoolduseeskirja muutmise vajaduse tuua välja järgmiselt:

1. Võrreldes kehtiva jäätmehoolduseeskirjaga on muutunud jäätmeliikide kategooriad. Eelnõuga on need korrigeeritud. Korraldatud jäätmeveoga on edaspidi hõlmatud viis erinevat jäätmeliiki.
2. Hiljemalt 31.12.2023 peab kohaliku omavalitsuse üksus korraldama biojätmete liigiti kogumise tekkekohalt, kui neid ei ole võimalik tekkekohal ringlusse võtta. See tähendab, et üksikmajapidamistel on võimalus komposteerida oma biojätmeid kompostikastides või tuleb seda tegema hakata, kui seda veel ei tehta. Korterimajad, koolid, lasteaiad jms peavad biojätmeid sorteerima ja koguma eraldi konteinerisse.
3. Jäätmeveoleping muutub kohustuslikuks igale majapidamisele, kus elatakse pidevalt.
4. Eelnõu fookuses on jätmete vähendamine ja taaskasutuse soosimine.
5. Kehtiv jäätmehoolduseeskiri ei toeta ei jäätmeseaduse ega kehtiva [Läänemaa omavalitsuste jäätmekava](#) eesmärke, mille seas on mh, et taaskasutada tuleb: (1) kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jätmeid, välja arvatud tootmisjätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jätmed, korduskasutuseks ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna – **vähemalt 50 protsendi ulatuses nende jätmete kogumassist kalendriaastas**; (2) ehitus- ja lammutusjätmeid korduskasutuseks ettevalmistamisena, ringlussevõtuna ja muu taaskasutamiseks, sealhulgas jätmete kasutamiseks kaeveõonte täitmiseks muude ainete asemel – **vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jätmete kogumassist kalendriaastas**. Uue jäätmehoolduseeskirja kehtestamine aitab neid eesmärke saavutada.

Eelnõu õiguslikud alused

Kohalik omavalitsus on [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) § 6 lõike 1 alusel kohustatud mh korraldama jäätmehooldust. Sama seaduse § 22 alusel kuulub volikogu ainupädevusse jäätmehoolduseeskirja ja jäätmeliikide, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamissageduse ja -aja, jäätmeveo piirkondade ja jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra kehtestamine. Õigusaktiga kohaliku omavalitsuse pädevusse antud küsimused otsustab volikogu, kes võib nende küsimuste lahendamise volitada vallavalitsusele

[Jäätmeseaduse](#) § 66 ütleb, et volikogu määrusega kehtestatakse jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord. Seaduse järgi peab kohaliku omavalitsuse üksus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti-, tekstiili- ja klaasijätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jätmete liigiti kogumise. Jäätmehoolduseeskirja kehtestamiseks kehtestatakse kohaliku omavalitsuse üksuses volikogu määrusega (sama seaduse § 71).

[Jäätmeseadus](#) annab ette ka kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kohustusliku sisu, milles mh peab kajastuma:

- jäätmekäitluse ja jätmete hoidmise korraldus ning sellega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüüp, materjal, suurus, mahutite alus ja paiknemine, ühiste kogumismahutite kasutamine;

- olmejäätmete liigiti kogumise kord;
- jäätmetest inimeste tervisele ja keskkonnale tuleneda võiva ohu vältimise, või kui see ei ole võimalik, siis vähendamise meetmed,
- biojäätmete kompostimise nõuded;
- jäätmeveo piirkondade loetelu;
- korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete käitlemise nõuded;
- elanikelt kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise ja ohtlike jäätmete käitlemiseks keskkonnakaitseluba omavale ettevõtjale üleandmise kord;
- kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise kord;
- ehitus- ja lammutusjäätmete kogumiskohad ning käitlemise nõuded;
- jäätmete kogumiskoha või -kohad, kuhu tuleb korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmed nende edasivedamiseks toimetada, sealhulgas teave korduskasutuseks ettevalmistamise kohtadest;
- järelevalve korraldus jäätmekäitluse üle;
- jäätmekäitluskohtade, välja arvatud prügilä järelehoolduse nõuded;
- jäätmete liigiti kogumise arendamise nõuded koos liigiti kogumise tähtaegadega jäätmeliikide kaupa ja käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel ettenähtud erandid;
- jäätmete kogumise korraldus hajaasustusalal;
- suurjäätmete kogumiskohad.

Seaduse järgi teostab kohaliku omavalitsuse üksus oma haldusterritooriumil pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle.

Pakendiseaduse § 15 nimetab kohaliku omavalitsuse kohustused pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldamisel. Nende seas on näiteks valla ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestada need jäätmehoolduseeskirjas.

Eelnõu sisu

Määruses sõnastatakse jäätmehoolduseeskirja eesmärk **säilitada Vormsi puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete teket ning soodustada jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist.**

Eeskiri on kohustuslik kõikidele füüsilistele ja juriidilistele isikutele, kes valla territooriumil elavad, tegutsevad või viibivad. Jäätmehoolduse korraldaja ja arendaja valla haldusterritooriumil on vallavalitsus.

Jäätmehoolduse üldnõudena toob määrus välja millised liigid tuleb eraldi koguda ja rõhutab jäätmevaldaja kohustusi, mh vastutust, et jäätmed antakse üle vastavat tegevusluba omavale ettevõtjale. Jäätmevaldaja on kohustatud oma kinnistul või hallataval territooriumil tekkinud jäätmed liigiti koguma, kandma enda tekitatud jäätmete käitlemise kulud (välja arvatud laiendatud tootjavastutuse alla kuuluvad jäätmeliigid), koristama oma kinnistu või hallatava territooriumi. Avalikul üritusel vastutab jäätmekäitluse, sh kogumismahutite paigaldamise ja jäätmete üleandmise eest ürituse korraldaja. Muudatuseks on, et segaolmejäätmetest peab kka avalikel ürtustel koguma vähemalt pakendijäätmed ja biojäätmed ning suunama need taaskasutusse. Toitu ja jooki on lubatud serveerida üksnes korduskasutatavates anumates ning kasutada üksnes korduskasutatavaid söögiriistu.

Avalikes kohtades, sh avalikes randades peab olema piisavas koguses ja piisava mahuga kogumismahuteid, et vältida nende ületäitumist, sh eraldi kogumismahutid segaolmejäätmete, pakendijäätmete ja biojäätmete kogumiseks.

Jäätmete kogumise, taaskasutamise või lõpliku kõrvaldamise korraldab jäätmevaldaja, välja arvatud korraldatud olmejäätmeveo korral. Jäätmemahutid peavad paiknema naaberkiinnistust vähemalt 3 meetri kaugusel, kui naabrid ei lepi kokku teisiti ja mahutil peab olema kasutajale nähtavas kohas märgistus, mis vastab mahutiga kogutavale jäätmeliigile.

Jäätmevedajal peab olema jäätmeseaduse tähenduses keskkonnaluba või ta peab olema registreeritud jäätmevedajana ning ta tohib jäätmed üle anda käitlemiseks vastavat õigust omavale jäätmekäitlejale.

Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedu jäätmekäitluskohta hanke korras valitud jäätmeveoteenuse osutaja (jäätmevedaja) poolt. Vormsil on korraldatud jäätmevedu korraldatud külades asuvate jäätmemajade kaudu. Korraldatud jäätmeveoga on edaspidi hõlmatud seitse erinevat jäätmeliiki:

1) toidujäätmed - praktikas oleks ka Vormsil mõistlik luua võimalused, kus (1) inimene kompostib ise ja esitab vastava avalduse (2) Vormsi vald loob (kogukonna ettepanekul) kogukonna-kompostimise lahendused (jäätmejaama või jäätmemaja kõrval või muus loogilisemas kohas). Mõlemad näited on võrdsed kohtkompostimisega. (3) Igas jäätmemajas on pruun biojäätmete kast alati olemas, et tagada, et inimestel oleks alati võimalus biojäätmed ära anda.

2) segapakend - Vormsil pole seni kogutud. Pakendid tuleb samuti eraldi sorteerida ning viia kodule lähimasse kogumiskonteinerisse. Pakendijäätmete äraandmise kulude katmise eest on kaasvastutavad tootjavastutusorganisatsioonid.

3) klaaspakend - eraldi kogumise kogemus on Vormsil olemas

4) paber- ja kartong - eraldi kogumise kogemus on Vormsil olemas, olemas ka kokkulepe paperi- ja papi pressi soetamise kulude katmiseks Väikesaarte programmi toetuseks.

5) segaolmejäätmed - eraldi kogumise kogemus olemas. Paraku satub segaolmejäätmete sekka liialt palju muud liiki jäätmeid.

Jäätmemajadesse tuleb korra järgi panna kogumismahutid lisaks segaolmejäätmetele paberile/kartongile, segapakendile ja klaaspakendile. Küladesse on vaja mahuteid bolagunevatele köögi- ja sööklajäätmetele ning aia- ja haljastujäätmetele. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud kalmistutel ja avalikes kohtades paiknevate avalike kogumismahutite tühjendamine.

Jäätmejaama saab ilma täiendava tasuta tuua: ohtlikud jäätmed, ehitusjäätmed, plastid, metallid, klaas, tekstiil, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed. Lisaks on Vormsi vallavalitsusel Rumpo karjääris vaheladestuskoht, kuhu viiakse bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed, sealhulgas pinnas ja kivid, puit. Tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutamisel tekkinud jäätmed Vormsi vallas antud eeskirja järgi vastu ei võeta.

Kõik jäätmevaldajad loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga alates määruse jõustumisest. Lepingus fikseeritakse jäätmekäitluse eest vastutav isik, ühismahuti asukoht. Jäätmevaldaja annab kinnituse biojäätmete nõuetekohase kompostimise võimaluse (või selle puudumise) kohta, teenustasu suurus. Teenustasu hinnakirja kehtestab Vormsi vallavalitsus. Jäätmevaldajal on õigus esitada taotlus enda tähtajaliseks ja erandkorras korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest vabastamiseks. Lisateenus eeskirja tähenduses on korraldatud jäätmeveoga hõlmamata tasuline jäätmekäitlusteenus, mida jäätmeveo korraldaja või jäätmevedaja jäätmevaldajale osutab. Lisateenuseid osutatakse kokkuleppel jäätmevaldajaga. Lisateenuse osutamisel on jäätmevedajal või jäätmeveo korraldajal õigus võtta osutatud teenuse eest tasu. Lisateenuste osutamise tingimused peavad olema kooskõlas kehtivate õigusaktidega ning ei tohi seada jäätmevaldajale piiranguid teenuse tarbimisele seadusega ettenähtud korras.

Olulisem osa eeskirjast kirjeldab jäätmete **liigiti kogumist ja sorteerimist. Eesmärk on vähendada jäätmeid ja** võimaldada taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Kirjeldatakse segaolmejäätmete, paberi ja kartongi, pakendi ja pakendijäätmete, biolagunevate jäätmete, suurjäätmete, metallijäätmete, plastijäätmete, puidujäätmete, klaasijäätmete, tekstiilijäätmete, ohtlike jäätmete ja probleemtoodete kogumise nõuded. Eraldi on kirjeldatud ehitus- ja lammutusjäätmete käsitlemise nõuded - nende puhul on oluline jäätmete liigiti sorteerimine, ohtlike jäätmete teistest eraldamine.

Eeskiri kirjeldab nõuded jäätmekäitluskohale ja nende järelhooldusnõuded. Järelevalvet eeskirja täitmise üle teostab, nõudeid kontrollib ja nende rikkumisest tulenevaid väärtegusid menetleb vallavalitsus oma ametnike kaudu ning Keskkonnaamet vastavalt oma pädevusele ja seaduses sätestatud korras. Nimetatud on sanktsioonide alused eeskirja rikkumisel ja keskkonnasaastuse likvideerimisel.

Eelnõu järgi rakendatakse uut eeskirja alates 1. oktoobrist 2023, kui menetluse käigus ilmneb vajadus pikema rakendustähtaja järele, tuleb sellega arvestada.

Eelnõu mõju

Muudatused on eelkõige seotud kehtiva korra kaasajastamisega ja jäätmemajanduse korrastamisega tänapäevasemaks - kuigi võivad tuua kaasa kodanike jaoks hetkelise segaduse ja teadmatuse, on pikemas perspektiivis need vajalikud. Eelnõul on oluline mõju - uue korra kehtestamine mõjutab vähesel või rohkemal määral kõiki saare elanikke ja ettevõtjaid. Volikogu poolt eeskirja uues versioonis kehtestamise järel vaatab vallavalitsus üle senise korraldatud jäätmeveo korralduse ja hinnakirja, et viia see uue määrusega kooskõlla.

Uue korra alusel jäätmemajanduse korraldamise rakendamine toob esialgu vallale kaasa suurema tööjõu ja ajakulu.

Toetavate tegevustena on vajalik:

- teavitustöö, sh jäätmete liigiti kogumise ja kompostimise juhendite väljatöötamine ja jagamine - plaanis on vallalehe lisalehe koostamine, jäätmemajades konteinerite siltide uuendamine. Kasutusse plaanime võtta kliimaministeeriumi juhised: <https://kliimaministeerium.ee/liigiti-kogumise-juhendid-ja-sildid>;
- vajalike jäätmekäitluslubade taotlemine, jäätmejaama ja Rumpo vaheladestusala korrastamine;
- tootjavastutusorganisatsioonide ning erijäätmete käitlejatega kokkulepete/lepingute sõlmimine;
- investeeringute (suuremad konteinerid, pressid) rakendamine.

Pikemas perspektiivis aitab uue jäätmehoolduseeskirja kehtestamine ja rakendamine Vormsi valla jäätmemajanduse kulusid vähendada või siis ennetada nende kulude hüppelist tõusu.

Eelnõu koostaja

Eelnõud arutati vallavalitsuse 24.07.2023 istungil ja esimese arutelu järel sisse viidud parandustega eelnõu kinnitati 28.07.2023 e-istungil. Vormsi vallavolikogu 18. augusti istungil toimus eelnõu esimese lugemisenä eelnõu tutvustamine.

Seletuskirja koostas Maris Jõgeva, vallavanem (maris@vormsi.ee; 53421726)